

– відмовляємось від надто складних завдань, при виконанні яких у дитини не буде шансів досягти успіху, а також від занадто легких, які не мотивуватимуть його до зусиль [2].

Дотримання цих правил дасть шанс дитині якомога частіше досягати успіху, а педагогу реалізувати задумане та оцінити результати спільної роботи.

Висновки. Отже, важливим є врахування індивідуальних особливостей дітей з порушеннями опорно-рухового апарату у процесі планування та розробки програм з рухової активності. Розробка та впровадження організаційних принципів програм рухової активності для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату є актуальною задачею з метою поліпшення їхнього фізичного стану, психологічного благополуччя та якості життя.

Перспектива дослідження. Серед перспектив подальших досліджень вбачаємо рухові вправи як один із способів навчання просторовим поняттям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деделюк Н. А. Теорія і методика адаптивної фізичної культури: навч. метод. посібник для студентів. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. С. 68.
2. Колишкін О. В. Теоретико-практичні основи адаптивної фізичної культури : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 425 с.
3. Федосєєва О. А. Особливості ігрової діяльності дітей з інтелектуальною недостатністю. Молодий вчений. 2012. № 11. С. 489–491.

Маргарита СОВИК

студентка 1 курсу спеціальності
016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка)
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
Науковий керівник – **Михальська С.А.**
доктор психол. наук, доцент

РОЛЬ СІМ'Ї В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З СИНДРОМОМ ДАУНА

Дослідження присвячено вивченню ролі сім'ї у процесі адаптації до навчання молодших школярів з синдромом Дауна. Акцентується увага на важливості сімейного оточення для дитини з синдромом Дауна. Адже саме підтримка та активна участь близьких у освітньому і виховному процесах

мають неабиякий вплив на результат та успішність навчання молодших школярів з синдромом Дауна.

У статті описуються ключові чинники впливу сім'ї на процес адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання у школі. А саме: повага до дитини, об'єктивне сприйняття можливостей дитини, похвала і заохочення, якісне спілкування з дитиною, увага до сильних сторін дитини, використання ефективних методів комунікації.

Ключові слова: Синдром Дауна, молодші школярі, адаптація, сім'я, навчання в школі.

M. SOVYK. THE ROLE OF THE FAMILY IN THE PROCESS OF ADAPTATION TO SCHOOLING OF YOUNGER STUDENTS WITH DOWN SYNDROME

The research is devoted to the study of the role of the family in the process of adaptation to schooling of primary schoolchildren with Down syndrome. Attention is focused on the importance of the family environment for a child with Down syndrome. After all, it is the support and active participation of relatives in the educational and upbringing processes that have a significant impact on the outcome and success of primary schoolchildren with Down syndrome.

The article describes the key factors of family influence on the process of adaptation of younger students with Down syndrome to school. Namely, respect for the child, objective perception of the child's capabilities, praise and encouragement, quality communication with the child, attention to the child's strengths, and the use of effective communication methods.

Key words: Down syndrome, primary schoolchildren, adaptation, family, schooling.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві питання інклюзивної освіти, а саме інтеграції дітей з синдромом Дауна до закладів загальної середньої освіти, набуває все більшої ваги. Це зумовлено, з одного боку, зростанням кількості дітей, які народжуються з цим синдромом, а з іншого – визнанням права всіх дітей на якісну освіту та соціалізацію.

Інтеграція молодших школярів з синдромом Дауна до закладів загальної середньої освіти відкриває перед ними можливості для отримання знань, розвитку навичок та повноцінного життя в суспільстві. Однак, цей процес також ставить перед педагогами низку викликів, адже такі діти мають певні особливості розвитку, які потребують урахування під час навчально-виховного процесу.

Одним з найважливіших аспектів інклюзивної освіти є адаптація до навчального процесу в закладах загальної середньої освіти. Адаптація до навчання є ключовим етапом у розвитку кожної дитини. Особливо важливим він є і для молодших школярів з синдромом Дауна. Цей

процес включає в себе не лише освітню складову, а й соціальну інтеграцію, емоційне благополуччя та формування необхідних навичок для успішного навчання. Роль сім'ї у цьому контексті є надзвичайно важливою, адже вона може суттєво впливати на успішність адаптації дитини до закладів загальної середньої освіти. Адаптація – це складний процес, який передбачає пристосування дитини до нових умов життя та діяльності. Для дітей з синдромом Дауна цей процес може бути ускладнений через їх психофізичні особливості.

Актуальність. Вивчення особливостей адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчального процесу і ролі сім'ї в адаптації до нього є актуальним з кількох причин: по-перше, воно дозволяє краще зрозуміти потреби та можливості цих дітей, що є необхідною умовою для створення ефективних програм інклюзивної освіти. По-друге, воно дає можливість розробити методи та рекомендації щодо допомоги дітям з синдромом Дауна у процесі адаптації до закладів загальної середньої освіти.

Проблема адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання у закладі загальної середньої освіти досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями впродовж багатьох років.

Дослідження свідчать про те, що процес адаптації цих дітей має свої особливості, які пов'язані з їх психофізичним розвитком. Діти з синдромом Дауна, як правило, мають затримку мовного та психомоторного розвитку, їм властива підвищена емоційна збудливість, знижена увага та пам'ять. У зв'язку з цим, вони потребують спеціальних умов навчання та виховання, які б враховували їх індивідуальні особливості. Важливу роль у процесі адаптації дітей з синдромом Дауна до школи відіграє сім'я. Сім'я може надати дитині емоційну підтримку, допомогти їй у навчанні та соціалізації.

Особливості навчання та виховання дітей з синдромом Дауна досліджували О. Чопік, А. Ставицький, І. Сидорук, О. Чеботарьова та інші [4; 5]. Процес адаптації дітей з синдромом Дауна до навчання зокрема вивчали такі науковці, як О. Кулеба, Г. Соколова, С. Лебедева та інші [5]. Роль сім'ї в процесі адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання у школі на нашу думку є недостатньо дослідженою. Стосовно цього питання зустрічаємо тільки поодинокі наукові розвідки Н. Нестерчук, І. Сидорук, Ю. Шевченко, О. Гаяш [4; 5].

Мета статті – дослідження ролі сім'ї в процесі адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання. Очікувані результати дослідження полягають в тому, щоб визначити особливості адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання у школі та розкрити роль сім'ї в процесі адаптації дітей з синдромом Дауна до закладу загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Сім'я, як найближче мікросоціальне середовище, відіграє фундаментальну роль у житті та соціалізації особистості протягом усього її життєвого шляху. Її вплив на індивіда складно переоцінити, адже саме в ній формуються базові цінності, навички та орієнтири, що визначають подальший розвиток людини. За нормальних умов сім'я виконує ряд соціалізуючих функцій, а саме забезпечення фізичного та емоційного розвитку, формування статевої ідентифікації, розумовий розвиток та розвиток здібностей, забезпечення почуття захищеності, формування ціннісних орієнтирів, допомога в оволодінні соціальними нормами. Саме в сім'ї закладаються основи майбутнього характеру, світогляду, ціннісних орієнтацій та поведінки. Сімейні стосунки, моделі виховання та атмосфера в сім'ї мають глибокий вплив на емоційний стан, самооцінку, впевненість у собі та інші психологічні характеристики людини [1, с. 131]. Сім'я відіграє ключову роль у житті кожної дитини, а для дітей з особливими освітніми потребами, таких як синдром Дауна, її підтримка та розуміння стають ще більш важливими. В процесі адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання у закладі загальної середньої освіти сім'я може зробити значний внесок, створюючи атмосферу любові, поваги та прийняття, яка допоможе дитині розкрити свій потенціал.

Ключовими факторами, що впливають на успішну адаптацію до навчання молодших школярів з синдромом Дауна з боку сім'ї є: увага до дитини. Важливо ставитися до дитини з синдромом Дауна як до особистості з власними думками, почуттями та потребами. Необхідно уникати будь-яких форм дискримінації чи зневаги. б'єктивне сприйняття можливостей дитини. Батькам слід приймати свою дитину такою, якою вона є, з усіма її сильними та слабкими сторонами. Не варто порівнювати її з іншими дітьми, адже кожна дитина розвивається у власному темпі. охвала і заохочення. Важливо хвалити дитину за будь-які, навіть незначні, досягнення. Це допоможе їй підтримувати мотивацію та вірити у власні сили.

кісне спілкування з дитиною. Батькам слід багато розмовляти з дитиною, уважно слухати її та спостерігати за нею. Це допоможе їм краще зрозуміти її потреби та емоції.

вага до сильних сторін дитини. Важливо зосередитися на сильних сторонах дитини та допомагати їй розвивати їх. Це може підвищити її самооцінку та впевненість у собі.

використання ефективних методів комунікації. Найефективніший спосіб давати дитині інструкції - це прохання, а не накази. Це допоможе їй відчувати себе більш самостійною та відповідальною [2].

Неабияке значення має також комунікативний аспект. Він припускає допомогу у встановленні оптимальних взаємин між батьками, батьками і дітьми, іншими членами та педагогом. Цей чинник має вирішальне значення для нормалізації психологічного клімату в родині та реконструкції батьківських позицій у процесі педагогічної діяльності. Робота з батьками є одним із найважливіших етапів для успішної соціальної адаптації дитини з синдромом Дауна. Цей напрямок роботи завжди був складним та трудомістким, адже батьки різні, і кожен з них має власні уявлення про виховання та навчання дітей. Педагоги та психологи повинні підбирати індивідуальний підхід до кожної сім'ї, надавати їм необхідну підтримку та пояснювати доцільність використання тих чи інших методів, прийомів роботи та корекційного впливу. Важливо, щоб сім'я відчувала увагу й підтримку з боку педагогів зацікавленість у розвитку дитини, готовність їм допомагати, не залишати батьків сам на сам з проблемами взаємодії з дитиною [5].

Сучасні наукові дослідження підтверджують ключову роль батьків як перших і найважливіших педагогів для дітей з синдромом Дауна. Тому соціальна підтримка таких сімей стає ключовим фактором у вирішенні комплексу проблем, пов'язаних з допомогою дитині: лікування, освіта, соціальна адаптація та інтеграція в суспільство. Дослідження європейських країн свідчать про те, що більшість учнів з синдромом Дауна можуть успішно навчатися в закладах загальної середньої освіти за моделлю інклюзивної освіти. Ефективність інклюзивної освіти значною мірою залежить від системи супроводу та підтримки що виховують дітей шкільного віку з особливими освітніми потребами. Навчання в інклюзивних навчальних закладах не лише приносить користь молодшим школярам з синдромом Дауна, але й

позитивно впливає на дітей з нормотиповим розвитком та суспільство в цілому. Інклюзивна освіта передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам та можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. В процесі соціалізації дитини з синдромом Дауна її входження в соціум неможливе без активної участі сім'ї.

Висновки. Сім'я є природним середовищем для розвитку особистості, де дитина бере приклад зі своїх батьків. Успішність соціалізації значною мірою залежить від адекватного реагування родини на особливості розвитку дитини. Інтеграція молодших школярів з синдромом Дауна до закладів загальної середньої освіти відкриває перед ними можливості для отримання знань, розвитку навичок та повноцінного життя в суспільстві. Роль сім'ї в процесі адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання у школі є надзвичайно важливою, адже вона може суттєво впливати на успішність адаптації дитини до школи. Сім'я може надати дитині емоційну підтримку, допомогти їй у навчанні та соціалізації.

Перспективними напрямками подальших досліджень є вивчення особливостей адаптації молодших школярів з синдромом Дауна до навчання у закладі загальної середньої освіти в залежності від типу сімейного виховання. Це дозволить розробити більш диференційовані рекомендації щодо допомоги сім'ям у цьому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько О. В., Зверєва І. Д., Веретенко Т. Г. Соціальна педагогіка: навч. посіб. / за ред. О. В. Безпалько . К.: Академвидав., 2013. 312 с.
2. Верхоляк М. Роль сім'ї в соціалізації дитини з особливими освітніми потребами (ОПП) в умовах інклюзивної освіти : *матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Професійна освіта та зайнятість осіб з особливими потребами : інноваційні підходи»*, 16-17 жовтня 2019 р. Львів. 2019 р.
3. *Дитина із синдромом Дауна* / О. В. Чеботарьова, І. В. Гладченко, А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Київ : Літера, 2019. 112 с.
4. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку : Науково-методичний посібник / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. 120 с.
5. Нестерчук Н. Є., Сидорук І. О. Залучення батьків до соціальної адаптації дітей з синдромом Дауна. *Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини (Rehabilitation & recreation)*. 2022. № 12. С. 67–72. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2022.12.9> (дата звернення: 19.05.2024).